

Про забезпечення функціонування української мови як державної

1. Дія Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 № 2704-VIII (далі – Закон) не поширюється на сферу приватного спілкування.

Натомість Закон регулює питання використання мови як державної на території України у деяких сферах суспільного життя.

Серед них:

- * обслуговування споживачів, зокрема й пацієнтів;
- * оформлення локальної документації закладу;
- * оформлення медичної документації;
- * наповнення сайтів чи створення рекламних матеріалів формування про товари, роботи й послуги;
- * оформлення показників, вказівників печаток тощо.

2. Медпрацівники зобов'язані володіти державною мовою.

Закон установлює такий обов'язок для всіх громадян України та осіб, які збираються отримати українське громадянство (ч. 1 ст. 6 та абз. 1ч. 1 ст. 7 Закону). Натомість держава зобов'язана організовувати безкоштовні курси української мови для дорослих та забезпечувати можливість вільно опанувати державною мовою громадянам України, які не мали такої змоги (ч. 3 ст. 6 Закону).

Закон додатково зобов'язує медичних працівників та посадових (службових) осіб державних і комунальних закладів охорони здоров'я володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків.

Отже, навіть якщо в регіоні, де розташований заклад охорони здоров'я, переважає спілкування іншою мовою, ніж українська, медпрацівники все ж зобов'язані володіти державною мовою.

3. Якою мовою спілкуватися з пацієнтами?

Закон встановлює одразу два правила:

- * мова у сфері охорони здоров'я, медичної допомоги та медичного обслуговування – державна;
- * на прохання особи, яка звертається по медичну допомогу чи послуги з медичного обслуговування, персонально обслуговувати її можна також іншою мовою, прийнятною для сторін (ч. 1,2 ст. 33 Закону).

Медпрацівники «за замовчуванням» мають спілкуватися з пацієнтом саме українською мовою. Якщо у закладі працюють іноземці, які нею не володіють, слід передбачити уникнення потенційно конфліктних ситуацій, адже деякі пацієнти можуть вимагати обслуговувати їх виключно українською.

Обслуговувати пацієнтів іншою мовою можна лише на їх прохання. Закон не деталізує, як саме вони мають його виражати. Доцільно розробити бланк відповідної заяви й залежно від ситуації використовувати його при наданні медичної допомоги та під час медичного обслуговування.

Як варіант, пункт із проханням обслуговувати пацієнта іноземною мовою можна зафіксувати й у договорі про надання медичних послуг.

4. Чи мають медпрацівники вивчати українську мову на курсах?

Відповідь залежить від того, у закладі якої форми власності працюватиме медпрацівник і чи вивчав він українську мову

раніше. Також має значення громадянство медпрацівника й те, коли саме особа обійматиме ту чи іншу посаду.

Володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків зобов'язані:

- * медичні працівники державних і комунальних закладів охорони здоров'я та претенденти на такі посади;
- * посадові та службові особи підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності та претенденти на такі посади, крім осіб, які не є громадянами України (пп. 15, 16 ч. 1, ч. 2 ст. 9 Закону).

Вимоги щодо конкретного рівня володіння державною мовою як для медпрацівників, так і для посадовців комунальних та державних закладів охорони здоров'я, установлюватиме Національна комісія зі стандартів державної мови (далі – Нацкомісія).

Рівень володіння державною мовою засвідчує один із документів:

- * документ про повну загальну середню освіту за умови, що він підтверджує, що особа вивчала українську мову як навчальний предмет (дисципліну);
- * державний сертифікат про рівень володіння державною мовою, що видає Нацкомісія (ч. 3 ст. 10 Закону).

Вимога підтверджувати рівень володіння державною мовою набуде чинності 16.07.2021.

До 16.07.2021 медпрацівники та керівники закладів охорони здоров'я державної та комунальної форми власності підтверджувати факт володіння українською мовою та її рівень не повинні.

Після 16.07.2021 кандидати на посаду зобов'язані будуть надати документ, що засвідчує рівень володіння державною мовою.

Жодних вимог щодо підтвердження рівня володіння державною мовою для осіб, які вже безперервно працюватимуть, як до, так і після 16.07.2021 на вказаних посадах, Закон не містить.

5. Чи обов'язково вести медичну документацію українською мовою?

Закон передбачає, що:

- * заклади охорони здоров'я складають документи, які стосуються стану здоров'я пацієнтів, державною мовою;
- * мова актів, які регулюють діяльність закладів охорони “здоров'я, діловодства та документообігу, – державна мова;
- * заклади охорони здоров'я використовують у своїх документах медичну термінологію відповідно до стандартів, які визначила Нацкомісія (ч. 3-5 ст. 33 Закону).

Норми частин третьої - п'ятої статті 33 Закону наберуть чинності після 16.07.2020.

6. Якою мовою відповідати на звернення громадян і листуватися з держорганами?

Закон регулює питання звернень громадян так:

- * відповіді на звернення фізичних та юридичних осіб до підприємств, установ та організацій державної та комунальної форм власності надають державною мовою, якщо інше не встановлено законом (ч. 8 ст. 13 Закону);

* юридичні особи, зареєстровані в Україні, на звернення, викладені державною мовою, надають відповідь державною мовою відповідно до Закону України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР (ч. 1 ст. 38 Закону);

* зареєстровані в Україні юридичні особи можуть також брати до розгляду звернення іншими мовами (ч. 2 ст. 38 Закону).

Кожна особа має право звертатися державною мовою усно чи письмово до зареєстрованих в Україні юридичних осіб зі зверненнями.

Мова листування юридичних осіб, зареєстрованих в Україні, з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної та комунальної форм власності в Україні, – державна мова (ст. 37 Закону). Це стосується й мови статутних документів та рішень, статистичної інформації, податкової та іншої звітності до органів державної влади чи органів місцевого самоврядування.

Вимоги цієї статті набудуть чинності після 16.07.2020.

7. Якою мовою створювати рекламу, надавати інформацію на сайті закладу?

Закон оперує поняттям «обслуговування споживачів». До них належать і споживачі медичних послуг.

Послуга з медичного обслуговування населення (медична послуга) – послуга, яку надає пацієнту заклад охорони здоров'я або ФОП, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики (абз. 10 ч. 1 ст. 3 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII).

Споживач – фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити продукцію для особистих потреб, безпосередньо не пов'язаних із підприємницькою діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника (п. 22 ч. 1 ст. 1 Закону про захист прав споживачів).

На діяльність, пов'язану із наданням медичних послуг, поширюється дія статті 30 Закону.

Згідно з нею:

- * мова обслуговування споживачів в Україні – державна мова, проте на прохання клієнта персонально обслуговувати його можна також іншою мовою, прийнятною для сторін;
- * інформацію про товари (послуги) надаються державною мовою, проте можна також дублювати цю інформацію іншими мовами.

Норми статті 30 Закону про мову наберуть чинності 16.01.2021.

Мова реклами в Україні – державна мова (ч. 1 ст. 32 Закону).

Ця норма набере чинності 16.01.2020.

Оголошення, покажчики, вказівники, вивіски та іншу публічну інформацію подаються державною мовою (ч. 1,2 ст. 28 Закону), за потреби дублюються іноземною.

Типові форми контракту

Постановою КМУ від 21 серпня 2019 р.№ 792 затверджені нові документи з питань укладення контрактів з керівниками державних та комунальних закладів охорони здоров'я, зокрема:

Порядок укладення контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я;

Типову форму контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, що діє в організаційно-правовій формі казенного або комунального некомерційного підприємства;

Типову форму контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я, що діє в організаційно-правовій формі державної або комунальної установи.

Відповідно визнано такою, що втратила чинність, постанову КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 642 «Про затвердження Порядку укладення контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я та Типової форми контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я».

Вищевказаний порядок визначає механізм укладення контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я (далі — контракт) та застосовується для керівників казенних підприємств, державних установ, комунальних некомерційних підприємств та комунальних установ, крім закладів охорони здоров'я МВС, військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення.

Призначення на посаду керівника закладу здійснюється відповідно до законодавства керівником органу або державним секретарем міністерства, до сфери управління якого належить (в управлінні якого перебуває) заклад, або за рішенням обласної, районної ради чи сільським, селищним, міським головою.

Контракт набирає чинності з моменту його підписання сторонами, якщо інше не передбачено контрактом, і може бути змінений за згодою сторін у письмовій формі.

Контракт укладається на строк від трьох до п'яти років.

У контракті передбачаються строк його дії, права, обов'язки та відповідальність сторін (у тому числі матеріальна),

вимоги до збереження керівником закладу державного або комунального майна, підвищення ним кваліфікації або проходження перепідготовки протягом строку дії контракту, умови матеріального забезпечення і організації праці, умови розірвання контракту.

Контрактом можуть бути встановлені пільги, гарантії керівникові закладу на випадок розірвання контракту з незалежних від нього причин, а також соціально-побутові та інші умови, необхідні для виконання керівником своїх обов'язків.

На керівника закладу, з яким укладено контракт, поширюються пільги та компенсації, встановлені законодавством.

Контракт може бути розірваний на підставах, передбачених законодавством та умовами контракту. При цьому звільнення з посади керівника закладу проводиться з урахуванням передбачених законодавством гарантій.

У разі розірвання контракту на підставах, встановлених у контракті, але не передбачених законом, керівник закладу звільняється з посади на підставі пункту 8 частини першої статті 36 Кодексу законів про працю України.

Спори між сторонами, що уклали контракт, розв'язуються у порядку, встановленому законодавством.

Особа, яка призначила на посаду керівника закладу, забезпечує конфіденційність умов контракту, крім випадків, визначених законом.

Умови оплати праці керівника комунального некомерційного підприємства

Умови оплати праці та тривалість основної і додаткових відпусток керівника КНП визначаються за згодою сторін та не можуть бути меншими, ніж передбачено законодавством.

За виконання обов'язків, передбачених цим контрактом, керівнику нараховується заробітна плата в межах фонду оплати праці виходячи з установлених у контракті :

- посадового окладу, розмір якого визначається сторонами у контракті;
- премії, надбавок, гарантійних і компенсаційних виплат, передбачених законодавством.

Розмір премії встановлюється відповідно до положення

про преміювання за погодженням з органом управління майном.

Преміювання керівника, встановлення йому надбавок і доплат до посадового окладу, надання матеріальної допомоги здійснюються за рішенням органу управління майном у разі відсутності заборгованості із заробітної плати працівникам підприємства, за спожиті комунальні послуги та з платежів до державного і місцевих бюджетів у межах затвердженого фонду оплати праці.

У разі неналежного виконання умов цього контракту розмір надбавок, доплат і матеріальної допомоги зменшується або вони не виплачуються.

Керівникові надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю згідно із законодавством.

Умови оплати праці керівника комунальної установи

Для керівників ЗОЗ, що діють в організаційно-правовій формі комунальної установи нараховується заробітна плата в межах фонду оплати праці виходячи з установлених:

- посадового окладу, визначеного за відповідним тарифним розрядом Єдиної тарифної сітки;
- підвищень посадового окладу (за наявність кваліфікаційної категорії, за роботу у шкідливих та важких умовах);
- надбавок (за вислугу років, високі досягнення у праці, почесне звання тощо);

- доплат (за науковий ступінь тощо);
- премії, розмір якої встановлюється відповідно до положення про преміювання за погодженням з органом управління майном;

- допомоги на оздоровлення у розмірі посадового окладу під час надання основної щорічної відпустки;
- матеріальної допомоги у сумі не більш як один посадовий оклад на рік, крім матеріальної допомоги на поховання.

Керівникові надається щорічна оплачувана відпустка тривалістю згідно із законодавством.

Преміювання керівника, встановлення йому надбавок і доплат до посадового окладу, надання матеріальної допомоги здійснюються за рішенням органу управління майном у разі відсутності заборгованості із заробітної плати працівникам закладу, за спожиті комунальні послуги та з платежів до державного і місцевих бюджетів у межах затвердженого фонду оплати праці.

У разі неналежного виконання умов цього контракту розмір надбавок, доплат і матеріальної допомоги зменшується або вони не виплачуються.